

Kritik mot Individ- och familjenämnden i Nybro kommun för handläggningen av ett ärende rörande försörjningsstöd

---

Beslutet i korthet: En enskild, som ansökte om ekonomiskt bistånd, beviljades under utredningstiden bistånd till livsmedel i form av rekvisitioner.

Ekonomiskt bistånd bör utformas så att biståndsmottagaren själv ges utrymme att planera och fatta beslut om den egna ekonomin inom ramen för det erhållna biståndet. Endast om mycket speciella omständigheter föreligger bör bistånd per rekvisition kunna godtas. Det har inte framkommit att sådana omständigheter varit för handen i detta fall. Nämnden förtjänar kritik för handläggningen.

Anmälan

AA anförde i en anmälan till JO klagomål mot individ- och familjeförvaltningen i Nybro kommun angående handläggningen av ett ärende rörande försörjningsstöd och anförde därvid bl.a. följande. Den 15 september 2011 ansökte hon om ekonomiskt bestånd för oktober 2011. Handläggaren vid förvaltningen begärde in vissa handlingar för att hennes ansökan skulle kunna behandlas. Trots att hon kom in med de begärda handlingarna fick hon inte något beslut. Istället blev hon beviljad matpengar i form av en matrekvisition. På rekvisitionen informerades om att den inte fick användas till att köpa alkohol, tobak, lotter eller presentkort. Hon kände sig mycket kränkt av detta eftersom hon aldrig missbrukat något. Förvaltningen gjorde även ett hembesök hos henne. Någon upplysning om orsaken till hembesöket och vilka som skulle delta vid det fick hon dock inte.

Utredning

Inledningsvis inhämtades vissa handlingar från individ- och familjeförvaltningen i Nybro kommun.

Därefter anmodades Individ- och familjenämnden i Nybro kommun att inkomma med utredning och yttrande över vad som hade anförts i AA:s anmälan.

I remissvaret anförde nämnden bl.a. följande.

Vid besök 110930 har AA ej med sig samtliga handlingar, AA får information om att hon behöver komplettera sin ansökan med jobbsökarlista, registerutdrag och handlingsplan från Arbetsförmedling samt inkomstdeklaration. AA inkommer med sista handlingen 111012. AA har vid tre separata tillfällen fått information om vilka handlingar som krävs för att ansökan ska kunna behandlas och beslut ska kunna fattas. AA har genom att dröja med att inkomma med begärda handlingar själv bidragit till att utredningstiden förlängs. AA blev vid besöket 110930 informerad om att utredningstiden för en utredning är 10 tjänstedagar från det att sista handlingen inkommit till Individ och familjförvaltningen. 111012 inkommer AA med de sista handlingarna, 111024 erhåller AA beslut på sin ansökan.

För att undvika akut nöd och säkerställa att AA och barnens behov under utredningstid blivit tillgodosedda, har ekonomiskt bistånd för livsmedel utgått via rekvisition fram till dess beslut på ansökan fattats 111024. AA uppger vid besök på Individ och familjförvaltningens reception 111014 att hon känner sig mycket kränkt över att det ekonomiska biståndet utgått via rekvisition. Detta då AA genom bekanta fått information om att enbart individer med missbruksproblematik beviljas ekonomiskt bistånd per rekvisition. Undertecknad handläggare informerar AA om att det tillhör praxis att den enskilde under utredningstid beviljas livsmedel per rekvisition, detta då det ej är fastställt genom utredning om den enskilde har rätt till ekonomiskt bistånd. Det ekonomiska biståndet som utgår under utredningstid avser att tillgodose de mest basala behov av exempelvis livsmedel, läkemedel eller läkarvård, varför rekvisitionen begränsas till att ej omfatta alkoholhaltiga drycker, tobak, lotter eller presentkort.

Tidigare samma dag som hembesöket 111014 besöker AA tillsammans med sin dotter Individ och familjförvaltningens reception. AA uppger att hon känner uppgivenhet och är orolig över sin ekonomiska situation.

Utifrån att AA uttrycker att hon är psykiskt pressad bedömer utredare att det för såväl AA:s mående som ur barnperspektivet är nödvändigt med ett akut hembesök samma dag. Under samtalet uppfattar utredare att AA lugnar sig. AA uppger att det går bra att utredare tillsammans med en kollega besöker AA i hemmet under eftermiddagen. Utredare pratar även med AA:s dotter om att utredare tillsammans med en kollega kommer att besöka AA och dottern i deras hem, detta för att förbereda dottern på besöket.

AA yttrade sig över remissvaret.

Bedömning

Bistånd i form av försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ska normalt betalas ut månadsvis. Sådant bistånd bör betalas ut genom bank- eller postgiro eller genom liknande betalningssätt. Härutöver bör kontantutbetalningar kunna göras i vissa situationer, t.ex. när någon till följd av oförutsedda händelser är i akut behov av hjälp. Extraordinära utbetalningssätt i form av rekvisitioner eller matkuponger bör endast användas i yttersta undantagsfall, om mycket speciella omständigheter föreligger (JO:s ämbetsberättelse 2003/04 s. 250 och Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd, SOSFS 2003:5).

I detta fall beviljades AA vid två tillfällen bistånd till livsmedel i form av rekvisitioner. Av remissvaret framgår att nämnden har som praxis att om en enskild under utredningstid är i behov av bistånd beviljas detta per rekvisition. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. En konsekvens av detta synsätt är att det ekonomiska biståndet bör utformas så att biståndsmottagaren själv ges utrymme att planera och fatta beslut om den egna ekonomin inom ramen för det erhållna biståndet. Att erhålla bistånd per rekvisition kan för den enskilde upplevas som starkt integritetskränkande och står i strid med viktiga principer i socialtjänstlagen, t.ex. principerna om självbestämmande och delaktighet. Det är därför endast om mycket speciella omständigheter föreligger som bistånd per rekvisition bör kunna godtas. Det har i ärendet inte framkommit att sådana omständigheter skulle ha varit för handen i AA:s fall. Handläggningen förtjänar kritik. Jag förutsätter att nämnden ser över sina rutiner i detta hänseende.

Vad AA i övrigt har anfört i sin anmälan föranleder inte något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den kritik som uttalats.